

The Conditions of Instructional Management to Promote Civic Engagement among Secondary Social Studies Teachers in Bangkok

Sutthiporn Thanthong^{1*} Sansiri Inunchot² Peangruthai Pudtikunkaseam³

^{1,3} Program in Social Studies, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

² Pramaesakolsongkroh School, Bang Bua Thong

Abstract

This research was a survey research study with the objectives of studying the conditions of instructional management for promoting civic engagement and of exploring the problems and obstacles in instructional management for promoting civic engagement of secondary school social studies teachers in Bangkok, which is part of research and development of instructional approaches that enhance civic engagement among upper secondary school students. The target group consisted of secondary-level social studies teachers under the Office of Secondary Educational Service Area in Bangkok. The sample included 300 teachers selected through accidental sampling. Research instruments comprised a questionnaire on instructional management for promoting civic engagement (reliability = 0.95) and a semi-structured interview for social studies teachers. Data was analyzed using arithmetic means and standard deviations, with interpretation across six rating levels, along with content analysis.

The research findings revealed that the overall instructional management to promote civic engagement among social studies teachers in Bangkok was at a high level ($\bar{X}$ = 4.76, $S.D.$ = 0.86). This is consistent with the interview results, which indicated that the teachers recognized the importance of promoting students' civic engagement. To promote both civic attitudes and behaviors, the social studies teachers organized learning activities connected to real-life situations and emphasized hands-on learning. However, challenges were identified, including limited instructional time, insufficient resources, and students' lack of learning motivation.

Keywords: Bangkok, Civic engagement, Instructional management, Social studies teachers

How to cite

Thanthong, S., Inunchot, S., & Pudtikunkaseam, P. (2025). The Conditions of Instructional Management to Promote Civic Engagement among Secondary Social Studies Teachers in Bangkok. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 17(2), 83–96. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/irdssru/article/view/282368> (In Thai)

สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของ ครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

สุทธิพร แทนทอง^{1*} สัญสิริ อินอ่อนโชติ² เพียงฤทัย พุฒิกุลเกษม³

^{1,3} สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ บางบัวทอง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีรูปแบบเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง และเพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีกลุ่มเป้าหมายการวิจัยเป็นครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คนที่สุ่มเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา (ค่าความเชื่อมั่น = 0.95) และแบบสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาชนิดกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งแปลความหมายคะแนนเป็น 6 ระดับ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.76, $S.D.$ = 0.86) สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ที่พบว่าครูสังคมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ครูสังคมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมเจตคติและพฤติกรรมพลเมือง และพบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับเวลาเรียน ทรัพยากร และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน

คำสำคัญ: กรุงเทพมหานคร, ความยึดมั่นผูกพันความเป็นพลเมือง, การจัดการเรียนรู้, ครูสังคมศึกษา

บทนำ

แนวคิดในการสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชนเป็นเรื่องที่แทบทุกประเทศในโลกพยายามผลักดันให้เกิดขึ้นและให้ความสำคัญมาโดยตลอด เพราะต่างตระหนักถึงความจำเป็นและคุณค่าของการเป็นพลเมืองที่จะเป็นเครื่องมือนำพาประเทศให้อยู่รอดและก้าวพ้นวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ รวมทั้งเมื่อประชาชนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลต่อการสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพและนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดรากฐานของสังคมที่เข้มแข็งนับว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง หลายประเทศที่พัฒนาแล้วมีความตระหนักดีในเรื่องดังกล่าวจึงให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาคนตั้งแต่ระดับเยาวชนและขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อสร้างความ

เป็นพลเมือง (civic/citizenship education) เข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ **พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี และพระศิลาศักดิ์ สุเมธ** (Yanmethi & Sumetho, 2019)

สำหรับประเทศไทยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ระบุเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองไว้ประการหนึ่งว่าเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดการศึกษาภาคบังคับมีการกำหนดให้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 ที่มีจุดมุ่งหมายว่าเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตรจะมีคุณลักษณะหลายประการโดยด้านความเป็นพลเมืองผู้เรียนจะมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข **กระทรวงศึกษาธิการ** (Ministry of Education, 2008) สะท้อนว่าการสร้างความเป็นพลเมืองในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับของไทยมุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมทางสังคมในฐานะพลเมืองของเด็กและเยาวชนให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง (civic engagement)

อย่างไรก็ตาม จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 พบว่าสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต มีคะแนนทดสอบเฉลี่ย 37.18 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน **สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ** (National Institute of Educational Testing Service, 2022) และปีการศึกษา 2566 พบว่าสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต มีคะแนนทดสอบเฉลี่ย 37.20 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน **สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ** (National Institute of Educational Testing Service, 2023) ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษาอย่างเร่งด่วน เพื่อวิเคราะห์ว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันสามารถตอบสนองเป้าหมายของหลักสูตรได้เพียงใด และมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคใดที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ตลอดจนสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้การศึกษาจะอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และคุณค่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีคุณภาพตามรากฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) เพื่อใช้เป็นกรอบวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษา และอธิบายปัจจัยที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง อันจะเป็นข้อมูลสำคัญต่อการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้มีรูปแบบเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างละเอียด ซึ่งมีกระบวนการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. ประชากร คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ครูสังคมศึกษา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) กรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 535 คน และเขต 2 จำนวน 670 คน รวมทั้งสิ้น 1,205 คน ระบบสารสนเทศออนไลน์กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education Online Information System, 2024)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

- 2.1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษา สังกัด สพม.1 และ 2 จำนวน 300 คน ซึ่งคำนวณตามสูตรของ (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และได้มาด้วยวิธีการสุ่มเลือกแบบบังเอิญ

- 2.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูสังคมศึกษา สังกัด สพม.1 และ 2 จำนวน 10 คน ซึ่งกำหนดจำนวนมากกว่าตามเกณฑ์ขั้นต่ำของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ (Nastasi & Schensul, 2005) และได้มาด้วยวิธีการสุ่มเลือกแบบไม่เจาะจงจากกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลดังนี้

- 3.1 เกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) มีประสบการณ์สอนสังคมศึกษาไม่ต่ำกว่า 1 ปีการศึกษา 2) สมัครใจให้ข้อมูล และ 3) ตอบคำถามครบทุกข้อคำถาม

- 3.2 เกณฑ์คัดออก คือ 1) มีประสบการณ์สอนสังคมศึกษาต่ำกว่า 1 ปีการศึกษา 2) ไม่สมัครใจให้สัมภาษณ์หรือเปลี่ยนใจขอถอนตัวระหว่างการสัมภาษณ์ และ 3) ตอบคำถามสัมภาษณ์ไม่ครบทุกประเด็นคำถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1.1 ทบทวนแนวคิดการวัดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง แล้วกำหนดรูปแบบวัดเป็นแบบสอบถามตามมาตรประมาณค่าลิเคิร์ทสเกล (Likert's scale) แบบ 6 จุด (มากที่สุด มาก ค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อย แทบจะไม่ และไม่เลย) (Chang, 1994; Sowers et al, 2017; Powers, & Schmidt, 2004)

- 1.2 กำหนดจำนวนข้อคำถามที่ใช้จริง จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ ๆ ละ 5 ข้อ (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010) รวมจำนวน 70 ข้อ แต่กำหนดจำนวนข้อคำถามที่สร้างขึ้นมากกว่าที่ใช้จริง 1.5 เท่า เพื่อให้

สามารถตัดข้อคำถามที่มีคุณภาพได้ตามเป้าหมายหลังการตรวจสอบคุณภาพ (Cohen, Manion, & Morrison, 2007)

1.3 สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมแต่ละองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง 2 องค์ประกอบ ได้แก่ เจตคติพลเมือง 8 ตัวบ่งชี้ จำนวน 64 ข้อ และพฤติกรรมพลเมือง 6 ตัวบ่งชี้ จำนวน 48 ข้อ รวมทั้งฉบับเป็นจำนวน 112 ข้อ

1.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหาพบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผ่านเกณฑ์ที่ระดับ 0.50 **วรรณิ แกมเกตุ** (Kaemkate, 2012) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

1.5 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบวัดโดยนำไปแบบวัดที่มีข้อคำถามจำนวน 112 ข้อ ไปทดลองใช้กับครูสังคมศึกษาโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.95 แสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเชื่อมั่นในระดับสูง (Kaemkate, 2012)

1.6 พิจารณาจากค่าความเชื่อมั่นเมื่อตัดข้อคำถามใดออก (Cronbach's alpha coefficient if item deleted) พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพมากที่สุดไว้ตัวบ่งชี้ละ 5 ข้อ รวมจำนวน 70 ข้อตามที่ใช้จริง

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 กำหนดรูปแบบของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับใช้เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

2.2 สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองจำนวน 5 ข้อ เกี่ยวกับการความสำคัญและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนและปัญหาหรืออุปสรรค

2.3 ตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา และพบว่าข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ระดับ 0.50 (Kaemkate, 2012)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม โดยจัดทำแบบสอบถามทำเป็นรูปแบบออนไลน์ (google form) และส่งให้แก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งชี้แจงแนวทางการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างตอบกลับครบจำนวน 300 คน ใช้ระยะเวลา 10 สัปดาห์

2. เมื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ โดยนัดหมายและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 60 นาทีต่อคน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้จัดบันทึกคำสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการตอบแบบสอบถามด้วยวิธีคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายตามเกณฑ์พิจารณาแบบ 6 ระดับ (Wright & Masters, 1982; Wright & Stone, 1979)

ค่าระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึงระดับต่ำมาก

ค่าระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับต่ำ

ค่าระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับค่อนข้างสูง

ค่าระหว่าง 4.50 – 5.49 หมายถึง ระดับสูง

ค่าระหว่าง 5.50 – 6.00 หมายถึง ระดับสูงมาก

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ผลการสำรวจข้อมูลการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน ประกอบด้วย ครูเพศชาย 103 คน คิดเป็นร้อยละ 34.33 และครูเพศหญิง 197 คน คิดเป็นร้อยละ 65.67 พบว่า จากคะแนนเต็ม 6 การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษาโดยรวม ($\bar{X}$ = 4.76, $S.D.$ = 0.86) จัดอยู่ในระดับสูง

เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองในด้านเจตคติพลเมือง ($\bar{X}$ = 4.75, $S.D.$ = 0.81) จัดอยู่ในระดับสูง ซึ่งในด้านเจตคติพลเมืองนี้ ครูสังคมศึกษาในกรุงเทพมหานครจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการรับทราบปัญหาของชุมชนมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.89, $S.D.$ = 0.88) จัดอยู่ในระดับสูง ขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการสนับสนุนทางการเงินแก่องค์กรการกุศลน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.23, $S.D.$ = 0.72) จัดอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ส่วนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองในด้านพฤติกรรมพลเมือง ($\bar{X}$ = 4.77, $S.D.$ = 0.92) จัดอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งในด้านนี้ครูสังคมศึกษาในกรุงเทพมหานครจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นสร้างความเปลี่ยนแปลงทางบวกมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.86, $S.D.$ = 0.94) จัดอยู่ในระดับสูง ขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ แก่ชุมชนน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, $S.D.$ = 0.94) จัดอยู่ในระดับสูง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา (n=300)

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1. ด้านเจตคติพลเมือง	4.75	0.81	สูง
1.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชนตนเอง	4.88	0.94	สูง
1.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในสร้างความเปลี่ยนแปลงแก่ชุมชนตนเอง	4.86	0.86	สูง
1.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นของตนเอง	4.87	0.86	สูง
1.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมความมุ่งมั่นรับใช้ชุมชน	4.74	0.91	สูง
1.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความรับผิดชอบของพลเมืองทุกคนต่อชุมชนของตน	4.80	0.82	สูง
1.6 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการรับทราบปัญหาของชุมชน	4.89	0.88	สูง
1.7 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการมีจิตอาสา	4.75	0.51	สูง
1.8 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการสนับสนุนทางการเงินแก่องค์กรการกุศล	4.23	0.72	ค่อนข้างสูง
2. ด้านพฤติกรรมพลเมือง	4.77	0.92	สูง
2.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครของชุมชน	4.73	0.89	สูง
2.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นสร้างความเปลี่ยนแปลงทางบวก	4.86	0.94	สูง
2.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนของตนเอง	4.78	0.90	สูง
2.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมการรับทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง	4.81	0.86	สูง
2.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมอภิปรายประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม	4.75	1.02	สูง
2.6 จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ แก่ชุมชน	4.66	0.94	สูง
โดยรวม	4.76	0.86	สูง

2. ผลการสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน

2.1 ความสำคัญการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา

ครูสังคมศึกษาทุกคนเห็นตรงกันว่านักเรียนมัธยมศึกษาควรได้รับการปลูกฝังความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง เพราะเป็นวัยที่กำลังสร้างตัวตนและค่านิยม การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความยึดมั่นผูกพัน

ในความเป็นพลเมืองจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สึกว่าตนมีบทบาทในสังคม มีความรับผิดชอบ และพร้อมมีส่วนร่วมกับผู้อื่นอย่างมีจิตสาธารณะ

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“นักเรียนสมัยนี้มีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น ถ้าเราไม่ช่วยทำให้เขารู้สึกเป็นเจ้าของประเทศ ตั้งแต่ตอนนี โตไปเขาจะอยู่ในสังคมแบบไม่รู้ว่าตัวเองต้องรับผิดชอบต่ออะไร” (ครูศศ.3 ก., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

“การสอนพลเมืองไม่ใช่แค่เรื่องกฎหมายหรือสิทธิหน้าที่ แต่คือการปลูกฝังว่าเขาสำคัญกับชุมชน และเขาเปลี่ยนแปลงอะไรได้จริง” (ครูศศ.2 ค., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองด้านเจตคติพลเมืองของครูสังคมศึกษา

ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียน เช่น โครงการจิตอาสา การสำรวจปัญหาชุมชน การอภิปรายสถานการณ์สังคม การสะท้อนความรู้สึก และละครจำลองสถานการณ์ โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนมีคุณค่าและบทบาทในสังคม

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“พี่ให้เด็กออกแบบกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนเอง เช่น เก็บขยะรอบโรงเรียน เด็กจะรู้สึกภูมิใจเมื่อเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากน้ำมือเขาเอง” (ครูศศ.3 ก., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

“ผมใช้ละครสั้นให้เด็กจำลองบทบาท เช่น เป็นอาสาสมัครในชุมชน แล้วให้เพื่อนให้ฟีดแบ็กว่าสิ่งที่เขาทำส่งผลต่อคนอื่นอย่างไร” (ครูผู้ช่วย จ., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

2.3 การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมพลเมืองของครูสังคมศึกษา

ครูสังคมศึกษามุ่งเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เช่น โครงการจิตอาสานอกห้องเรียน การจัดการเพื่อชุมชน การทำกิจกรรมกับองค์กรภายนอก การได้เวที เพื่อฝึกการมีส่วนร่วม รับฟัง และยอมรับความแตกต่าง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“เราให้นักเรียนออกไปสัมภาษณ์คนในชุมชน แล้วทำโครงการเล็ก ๆ เช่น รณรงค์การใช้ถุงผ้า เด็กได้ลงมือจริงและเข้าใจว่าสิ่งเล็กๆ ก็เปลี่ยนแปลงได้” (ครูศศ.3 ข., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

“ผมเคยให้เด็กไปช่วยงานศูนย์เด็กเล็กในวัด เด็กบางคนไม่เคยคุยกับคนต่างวัยเลย หลังจากกิจกรรม เขากล้าสือสารและช่วยเหลือคนมากขึ้น” (ครูศศ.2 ค., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

2.4 ผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ครูสังคมศึกษาหลายคนเห็นการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียน เช่น กล้าแสดงออกมากขึ้น ใส่ใจส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ถูกสั่ง บางคนถึงขั้นเป็นผู้นำกิจกรรมของโรงเรียนหรือเสนอแนวทางพัฒนาในที่ประชุมของโรงเรียน

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“ผมเห็นชัดเจนเลยว่า เด็กบางคนจากที่เคยไม่สนใจเรื่องส่วนรวมเลย พอได้มีโอกาสออกไปทำกิจกรรมกับมูลนิธิฯ เขากลับมาชวนเพื่อนตั้งกลุ่มจิตอาสาในโรงเรียนเอง ตอนนี้อยากลายเป็นประธานกลุ่มที่ช่วยดูแลกิจกรรมช่วยเหลือสังคมของนักเรียนไปแล้ว” (ครูคศ.1 ง., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

2.5 ปัญหาหรืออุปสรรคของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา

ครูสังคมศึกษาหลายคนกล่าวว่าอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง คือ ข้อจำกัดด้านเวลาเรียนที่มีเนื้อหาหลักสูตรจำนวนมาก ความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมจิตอาสาหรือโครงการระยะยาว นักเรียนบางส่วนขาดแรงจูงใจหรือมองว่าการมีส่วนร่วมไม่ใช่เรื่องจำเป็น รวมถึงขาดทรัพยากรหรือเครือข่ายชุมชนสนับสนุนกิจกรรมนอกห้องเรียน

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

“เวลาจะจัดกิจกรรมอะไรที่อยู่นอกเหนือเนื้อหาหลักสูตร ต้องขออนุมัติหลายขั้นตอน แล้วบางทีผู้บริหารก็ให้ความสำคัญกับคะแนนสอบมากกว่า เด็กเลยไม่ค่อยได้ออกไปเจอสถานการณ์จริงเท่าไหร่นะ” (ครูคศ.3 ก., วันที่ 3 มีนาคม 2568)

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อมูลที่วิเคราะห์ได้สามารถสรุปและอภิปรายข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าครูสังคมศึกษา มีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองสูง อาจเพราะมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ สะท้อนถึงความพยายามของครูในการสร้างประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน ทั้งนี้อาจเพราะเห็นว่าการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง เข้าใจผลกระทบของการกระทำของตนเอง และเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม หรืออีกสาเหตุหนึ่งอาจมาจากนโยบายการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความหมายและสัมพันธ์กับชีวิตจริง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2017) ประกอบกับแนวโน้มของสังคมร่วมสมัยที่เผชิญปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งทางความคิด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ทำให้ครูตระหนักว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร อ่อนฤทธิ์ และชัยรัตน์ โตศิลา (Onrit & Tosila, 2024) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรงและเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม ช่วยส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะพลเมืองและความตระหนักในบทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม เช่นเดียวกับผลการศึกษาในต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ (Barr et al., 2015) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential civic learning) มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมพลเมืองอย่างมีคุณภาพ

อนึ่ง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ครูสังคมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองด้านเจตคติมากกว่าด้านพฤติกรรมเล็กน้อย โดยกิจกรรมที่จัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการรับทราบปัญหาของชุมชน ส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชน และส่งเสริมความเชื่อในความสามารถของตนในการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูสังคมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังทัศนคติในเชิงบวกเกี่ยวกับบทบาทของตนในฐานะพลเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจตคติเป็นรากฐานของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง ดังที่ (Ajzen, 1991) อธิบายไว้ในทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ว่าเจตคติส่งผลต่อพฤติกรรมผ่านการกำหนดความตั้งใจ (intention) ของบุคคล เมื่อผู้เรียนมีเจตคติในทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในสังคม ก็ย่อมโน้มเอียงที่จะกระทำในลักษณะดังกล่าวด้วย

ส่วนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองในด้านพฤติกรรมพลเมืองนั้น แม้ว่าจะรองจากด้านเจตคติเล็กน้อย แต่การจัดการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมพลเมืองก็อยู่ในระดับสูง อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาพยายามสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคมผ่านการทำกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทจริง เนื่องจากบริบทสังคมไทยในปัจจุบันเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อน การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการแก้ปัญหาชุมชน จะช่วยเพิ่มทั้งความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมในระยะยาว (Torney-Purta, Lehmann, Oswald, & Schulz, 2001) และผลการวิจัยที่พบว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกมากที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการร่วมมือ ซึ่งเป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลังของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมผ่านการกระทำของตนเองเมื่อร่วมมือกับผู้อื่น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่กำลังพัฒนาความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (OECD, 2018; UNESCO, 2015)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ยังเผชิญข้อจำกัดหลายด้าน ได้แก่ เวลาเรียนที่จำกัด ทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาเรียนที่จำกัด อาจเป็นเพราะธรรมชาติของวิชาสังคมศึกษามีลักษณะเป็นสหวิทยาการจึงมีเนื้อหาค่อนข้างมาก ขณะที่โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำหนดจำนวนชั่วโมงเรียนในแต่ละสัปดาห์ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องเร่งดำเนินการสอนเพื่อให้ครบตามแผนการสอนที่วางไว้ ซึ่งสะท้อนว่าสาระเนื้อหาที่กำหนดให้เรียนรู้ตามโครงสร้างเวลาของหลักสูตรค่อนข้างเป็นอุปสรรคสำคัญ หรืออีกนัยยะคือเวลากับเนื้อหาสังคมศึกษาตามหลักสูตรนั้นไม่สมดุลกันอย่างเหมาะสม ดังงานวิจัยของ **ดรุณี จำปาทอง** (Jumpathong, 2017) ที่ศึกษาพบว่าหลักสูตรยังมีจุดอ่อนคือ มีจำนวนเนื้อหาและความกว้างระดับมาก รวมทั้งมีความซ้ำซ้อนและตัวชี้วัดจำนวนหนึ่งที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม ส่งผลให้ครูสังคมศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง

ที่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ แต่ต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนาจึงจะเกิดขึ้น (Zaff, Youniss, & Gibson, 2009)

2. ข้อจำกัดเรื่องทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นผูกพันในความเป็นพลเมืองมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนให้แก่ผู้เรียน ขณะที่โรงเรียนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อาจไม่สามารถจัดการเรียนรู้นอกสถานที่หรือไม่สามารถจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติในชุมชนจริง ครูหลายคนจึงอาจต้องอาศัยสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะสื่อดิจิทัล เครื่องมือสำหรับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติในชุมชนเสมือน รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอก ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะพลเมือง (Office of the Education Council, 2017) อย่างไรก็ตาม ทั่วประเทศแต่ละโรงเรียนมีการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ **ภิญญาพัชญ์ โพธิพิพิธนากร สุพนิต กัลวิชา และปาณิศา วิษุพงษ์** (Potipipittanakorn, Kallawicha, & Vishuphong, 2023) ฉะนั้นโรงเรียนในกรุงเทพมหานครที่มีทรัพยากรไม่พร้อมหรือไม่เพียงพอจะพบอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของผู้เรียน

3. ข้อจำกัดเรื่องแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน อาจเป็นเพราะผู้เรียนบางคนไม่เห็นความสำคัญของประเด็นสาธารณะหรือขาดประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมทางสังคม ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับหัวข้อที่เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Niemi & Chapman, 1999) ที่พบว่า ความสนใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้านพลเมืองจะเพิ่มขึ้นเมื่อกิจกรรมมีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ระหว่างกัน ดังนั้น เมื่อกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สามารถสะท้อนปัญหาในชีวิตจริงหรือไม่มีโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาที่ตนเองสนใจ ผู้เรียนก็มีแนวโน้มจะขาดแรงจูงใจ และไม่เกิดความรู้สึกผูกพันกับเนื้อหาวิชาที่เรียน (Johnson & Morris, 2010)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โรงเรียนและผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความยืดหยุ่นผูกพันในความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะการจัดสรรเวลาและทรัพยากรในการจัดกิจกรรมจิตอาสา และโครงการที่เชื่อมโยงกับชุมชน รวมถึงครูสังคมศึกษาสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เพื่อประเมินตนเองและพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งด้านเจตคติและพฤติกรรมพลเมือง โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ที่สนใจสามารถอาจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมความยืดหยุ่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ที่ออกแบบอย่างเป็นระบบในระยะเวลาหนึ่ง เช่น การทดลองใช้ชุดกิจกรรมหรือโปรแกรมพัฒนา เพื่อประเมินประสิทธิผลและการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน หรืออาจศึกษาวิจัยโดยขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังจังหวัดอื่นนอกเขตเมือง หรือโรงเรียนที่มีบริบทต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและความยืดหยุ่นของครูสังคมศึกษา

References

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Barr, D. J., Boulay, B., Selman, R. L., McCormick, R., Lowenstein, E., Gamse, B., Fine, M., & Leonard, M. B. (2015). A randomized controlled trial of professional development for interdisciplinary civic education: Impacts on humanities teachers and their students. *Teachers College Record: The Voice of Scholarship in Education*, 117(2), 1–52. <https://doi.org/10.1177/016146811511700202>
- Chang, L. (1994). A psychometric evaluation of 4-point and 6-point Likert-type scales in relation to reliability and validity. *Applied Psychological Measurement*, 18(3), 205–215. <https://hdl.handle.net/11299/117059>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.
- Johnson, L., & Morris, P. (2010). Towards a framework for critical citizenship education. *The Curriculum Journal*, 21(1), 77–96. <https://doi.org/10.1080/09585170903560444>
- Jumpathong, D. (2017). The state of instructional management in the social studies, religion and culture learning area aligning with the basic education core curriculum, B.E. 2551 at the compulsory education level. *STOU Education Journal*, 10(2), 121–135. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/download/128789/96785/ (In Thai)
- Kaemkate, W. (2012). *Research methodology in behavioral sciences* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (In Thai)
- Ministry of Education Online Information System. (2024). Civil servant teachers and educational personnel classified by major. Retrieved December 7, 2024, from <https://hrms.obec.go.th/> (In Thai)
- Nastasi, B. K., & Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3), 177–195. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2005.04.003>
- National Institute of Educational Testing Service. (2022). *National test results (O-NET) for academic year 2022*. Bangkok: NIETS. (In Thai)
- National Institute of Educational Testing Service. (2023). *National test results (O-NET) for academic year 2023*. Bangkok: NIETS. (In Thai)

- Niemi, R. G., & Chapman, C. (1999). *Civic development of 9th–12th grade students in the United States: 1996*. National Center for Education Statistics.
- OECD. (2018). *The future of education and skills Education 2030*. Retrieved from The Organisation for Economic Co-operation and Development: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf
- Office of the Education Council. (2017). *The National Scheme of Education B.E. 2560–2579 (2017–2036)*. Bangkok: OEC. (In Thai)
- Onrit, S., & Tosila, C. (2024). Effects of learning management via experiential learning approach on social consciousness for undergraduate degree students, Bachelor of Education (Social Studies). *Journal of Faculty of Humanities and Social Sciences Thepsatri Rajabhat University*, 15(2), 83–98. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/view/269663> (In Thai)
- Potipipittanakorn, P., Kallawicha, S., & Vishuphong, P. (2023). Examining educational resource allocation and educational quality inequality: A case study of schools in Chumphon province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 6(6), 3382–3402. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/267375 (In Thai)
- Sowers, J.-A., Powers, L., Schmidt, J., Keller, T. E., Turner, A., Salazar, A., & Swank, P. R. (2016). A randomized trial of a science, technology, engineering, and mathematics mentoring program. *Career Development and Transition for Exceptional Individuals*, 40(4), 196–204. <https://doi.org/10.1177/2165143416633426>
- Torney-Purta, J., Lehmann, R., Oswald, H., & Schulz, W. (2001). *Citizenship and education in twenty-eight countries: Civic knowledge and engagement at age fourteen*. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Retrieved from https://www.iea.nl/sites/default/files/2019-04/CIVED_Phase2_Age_Fourteen.pdf
- UNESCO. (2015). *Global citizenship education: Topics and learning objectives*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). <https://doi.org/10.54675/DRHC3544>
- Wright, B. D., & Masters, G. N. (1982). *Rating scale analysis: Rasch measurement*. Chicago: Mesa Press.
- Wright, B. D., & Stone, M. H. (1979). *Best test design*. Chicago: MESA Press.
- Yanmethi, Phra Mahathai Noi, & Sumetho, Phra Silasak. (2019). State and citizenship enhancement in Thai democracy. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 2(1), 79–93. Retrieved from <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/159> (In Thai)

- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.
- Zaff, J. F., Youniss, J., & Gibson, C. M. (2009). An inequitable invitation to citizenship: Non-college-bound youth and civic engagement. Washington, DC: Philanthropy for Active Civic Engagement (PACE). Retrieved from <https://www.pacefunders.org/publications/NCBY.pdf>